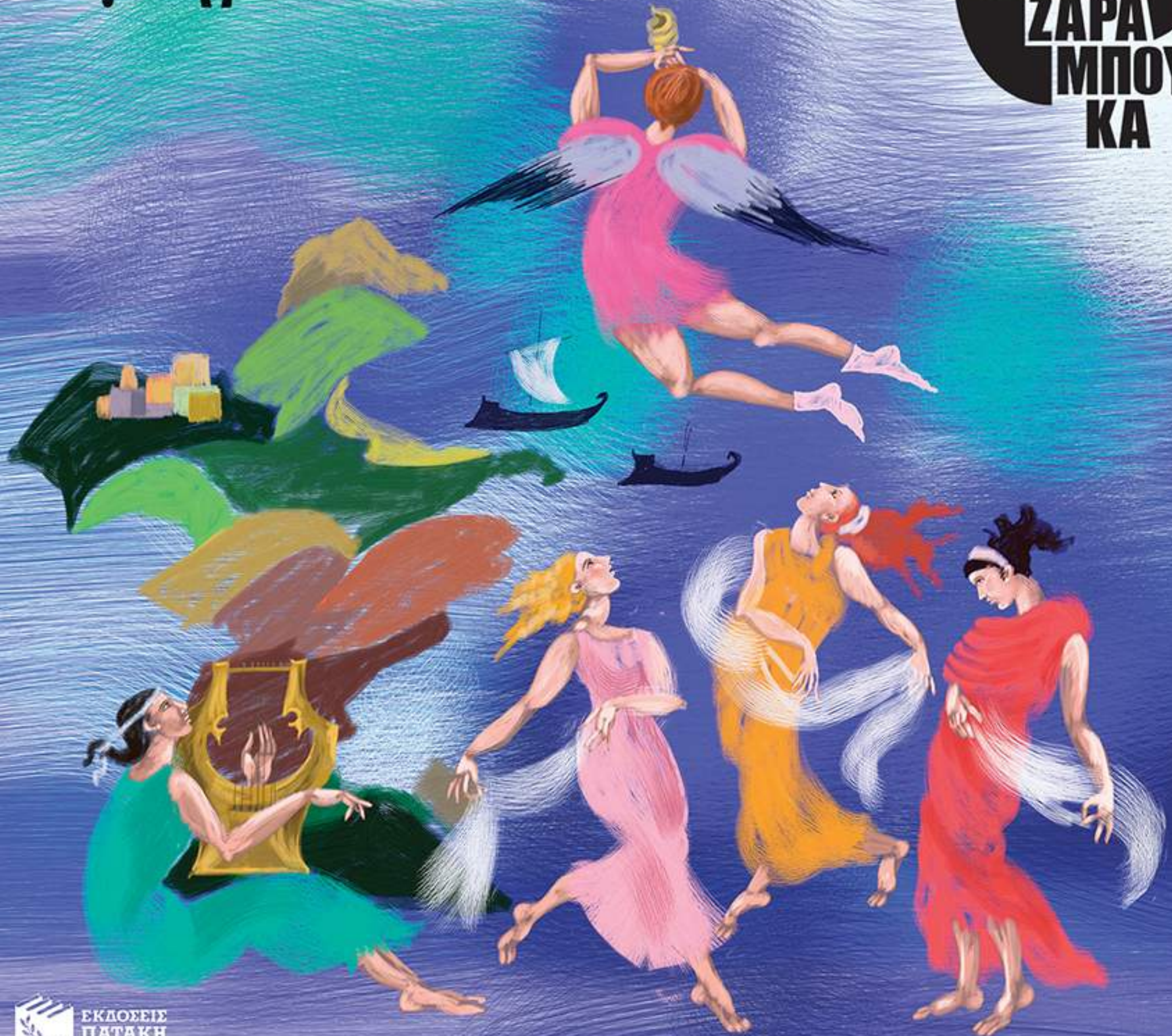

Ομήρου Οδύσσεια

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Τα δυο επικά ποιήματα, η *Ιλιάδα* και η *Οδύσσεια*, με 28.000 στίχους συνολικά, είναι τα πρώτα λογοτεχνικά έργα της Ευρώπης. Τα έχει συνθέσει ο Όμηρος, που έζησε στην Ελλάδα γύρω στον 8ο αιώνα π.Χ.

Η *Ιλιάδα* έχει να κάνει με τον πόλεμο της Τροίας ή του Ιλίου, όπως αλλιώς λεγόταν, και με τους ήρωες που πολέμησαν σ' αυτόν.

Η *Οδύσσεια* περιγράφει τις περιπέτειες ενός από τους βασιλιάδες που πήραν μέρος στον Τρωικό Πόλεμο μέχρι να επιστρέψει στην πατρίδα του, μετά το τέλος του πολέμου.

Αιτία του Τρωικού Πολέμου ήταν ο θυμός του βασιλιά της Σπάρτης Μενέλαου, γιατί του άρπαξαν τη γυναίκα του, την ωραία Ελένη. Ο Πάρις, ο γιος του βασιλιά της Τροίας, είχε έρθει επίσκεψη στη Σπάρτη. Φιλοξενήθηκε από τον Μενέλαο, γλέντησε, ήπια κι έφαγε και στο τέλος ξελόγιασε την οικοδέσποινα, την πήρε μαζί του στην Τροία.

Η προσβολή θεωρήθηκε εθνική. Ο Αγαμέμνονας, αδερφός του Μενέλαου και βασιλιάς των Μυκηνών, που ήταν ο ισχυρότερος από όλους τους βασιλιάδες στην Ελλάδα, συγκέντρωσε φίλους και γνωστούς, στρατό και πλοία για να πάνε να τιμωρήσουν τον Πάρι και να φέρουν πίσω την Ελένη.

Στην Τροία έφτασαν, από 164 πόλεις της Ελλάδας, 1.186 καράβια γεμάτα στρατό και πενήντα πολέμαρχους. Άραξαν και στρατοπέδευαν. Στήσανε τις ξύλινες σκηνές τους γύρω απ' την πόλη και κάθε τόσο συντάσσονταν και κάναν επιθέσεις, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Η πόλη κρατούσε.

Ήταν καλά οχυρωμένη. Στην άμυνα αρχηγός ήταν ο μεγάλος γιος του βασιλιά της Τροίας Πρίαμου, ο Έκτορας.

Μέσα στα τείχη βρίσκονταν κλεισμένοι κι αυτοί που ήταν αιτία του πολέμου: ο μικρότερος γιος του βασιλιά, ο Πάρις, και η ωραία Ελένη, η γυναίκα του Μενέλαου απ' τη Σπάρτη.

Απ' έξω ο Μενέλαος, ο αδερφός του Αγαμέμνονα και οι Έλληνες σύμμαχοί τους πολιορκούσαν την πόλη εννιά ολόκληρα χρόνια. Θα άντεχε ακόμα η Τροία, αν ένα επεισόδιο δεν ανάγκαζε τους θεούς να ανακατευτούν σ' αυτό τον σκοτωμό.

Το ποίημα διηγείται τον δέκατο χρόνο, που ήταν κι ο τελευταίος του Τρωικού Πολέμου.

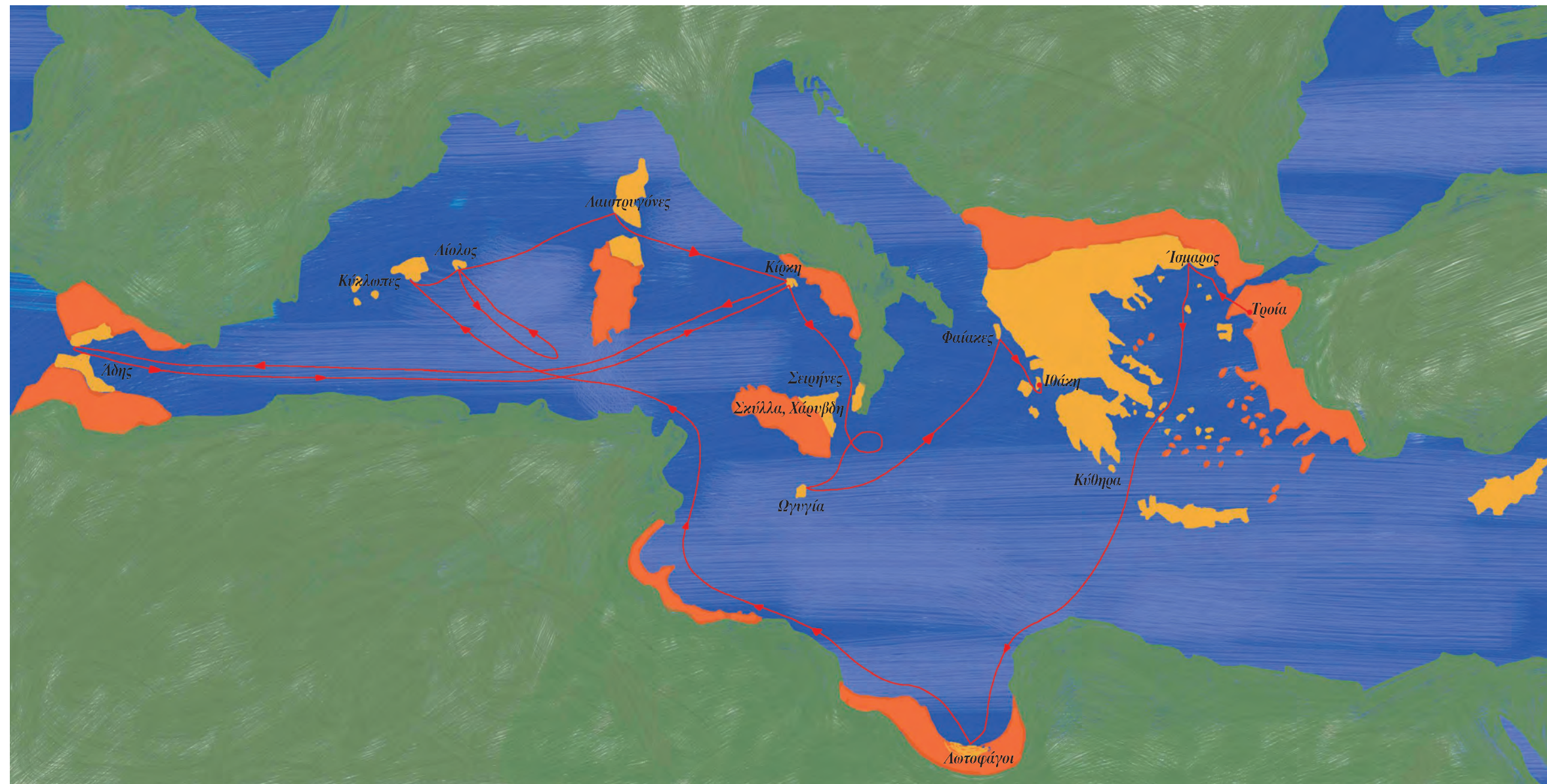
Τα αρχαία κείμενα της Ιλιάδας και της Οδύσσειας είναι χωρισμένα από μελετητές, που έζησαν στους αλεξανδρινούς χρόνους και αργότερα, σε 24 μέρη ή ραψωδίες, που ορίζονται με τα γράμματα του αλφαβήτου. Η Ιλιάδα με τα κεφαλαία Α-Ω και η Οδύσσεια με τα πεζά α-ω. Κάθε ραψωδία έχει διαφορετικό αριθμό στίχων.

Στη διήγηση αυτή δε θα ακολουθήσουμε την κανονική σειρά του ομηρικού κειμένου, αλλά τη χρονολογική των γεγονότων.

Η αρίθμηση των στίχων ακολουθεί τη μετάφραση της Οδύσσειας του Ζήσιμου Σιδέρη.

Στα χρόνια του Ομήρου ο κόσμος είναι όπως τον έχουν γνωρίσει οι ναυτικοί στα ταξίδια τους στη Μεσόγειο θάλασσα. Με πλοία που έχουν ένα πανί και πολλά κουπιά προτιμούν να ταξιδεύουν μέρα, καλοκαίρι και κοντά στις ακτές. Οι Αχαιοί έχουν εξερευνήσει όλα τα νησιά και τις ακτές που περιβάλλουν τη θάλασσά τους. Όταν γυρίζουν στον τόπο τους, διηγούνται τι είδαν στο ταξίδι. Βλέπουν τα Στενά του Γιβραλτάρ στη δύση σαν ένα ποτάμι που οδηγεί στον Κάτω Κόσμο, τον Άδη, τη χώρα των πεθαμένων. Στην άλλη άκρη, στον Βόσπορο, εκεί που ανατέλλει ο Ήλιος και γεννιέται η μέρα, φαντάζονται έναν άλλο ποταμό. Τους θεούς τους όμως τους έχουν να κατοικούν ανάμεσά τους, στην κορυφή του Ολύμπου, και τους συναπαντούν όπου βρεθούν. Θεοί και θνητοί πάνε και έρχονται σ' αυτό τον γνωστό κόσμο και μόνο ο Ήλιος και ο Άδης κατοικούν έξω από αυτόν. Ο καθένας που μελετάει την *Οδύσσεια* έχει και τη δική του γνώμη για το πού παρέσυραν οι άνεμοι τον Οδυσσέα και τους συντρόφους του στην προσπάθειά τους να επιστρέψουν στην πατρίδα τους την Ιθάκη. Ξέρουμε όμως ότι οι άνεμοι, που φουσκώνουν τα πανιά των πλοίων, ήταν οι ίδιοι τότε όπως και σήμερα. Ακόμα, πως οι ναυτικοί που ταξιδεύουν χωρίς πυξίδα, μέχρι και σήμερα, βρίσκουν τον δρόμο τους από τη θέση του Ήλιου τη μέρα, του φεγγαριού και των αστεριών τη νύχτα. Σε τούτο το βιβλίο μπορούμε να κάνουμε μια υπόθεση για το πώς είναι πιθανό να περιπλανήθηκε ο Οδυσσέας οδηγούμενος από τους ανέμους και σε ποιες ακτές άραξε πριν φτάσει στην Ιθάκη, μια και οι χώρες που αναφέρει ο Όμηρος, από την Ίσμαρο και πέρα, είναι εντελώς φανταστικές.

Τα λόγια των ποιητών είναι δύσκολο να τα χωρέσεις μέσα σ' έναν χάρτη, αλλά τίποτε δεν είναι πιο βασισμένο στην αλήθεια από την τέχνη. Σε μας μένει να την ανακαλύψουμε!

ΠΑΨΩΔΙΑ ι, ΣΤΙΧΟΙ 1-575

Ο Οδυσσεάς ξεκινάει για το ταξίδι της επιστροφής και φτάνει στη χώρα των Λωτοφάγων (39-169).

Δώδεκα πλοία με πενήντα άντρες το καθένα είχε να κυβερνήσει ο Οδυσσεάς, όταν ξεκίνησε το ταξίδι του γυρισμού. Από την αρχή τα πράγματα δεν πήγαιναν καλά. Σηκώθηκε άνεμος αντίθετος κι έσπρωξε τα καράβια σ' άλλη κατεύθυνση, ψηλά στον βορρά, στην πόλη Ίσμαρο, τη χώρα των Κικόνων, εκεί που σήμερα είναι η Θράκη.

Αράξανε μέχρι ν' αλλάξει ο άνεμος και οι άντρες του ορμήσανε στην πόλη να τη ληλατήσουν. Ο Οδυσσεάς δεν είχε τρόπο να τους σταματήσει. Δέκα χρόνια πόλεμο κι ακόμα να χορτάσουν...

Οι Κίκονες πήραν τα βουνά για να σωθούν και κάλεσαν τους γείτονες για βοήθεια. Ο Οδυσσεάς λέει στους δικούς του να μαζευτούν για να φύγουν το γρηγορότερο, αλλά αυτοί βρήκαν γλυκό κρασί και το 'ριξαν στο γλέντι. Νυχτώθηκαν και πέσανε να κοιμηθούν. Την αυγή, κατέβηκαν οι Κίκονες και στην επίθεση ξέκαναν καμιά πενηνταριά απ' τους συντρόφους του Οδυσσέα. Οι υπόλοιποι μπήκαν υποχωρώντας στα καράβια και κάνανε πανιά.

Ο Δίας, άρχοντας των θεών, που όλα τα βλέπει, θύμωσε με τους αχόρταγους συντρόφους του Οδυσσέα που κατάκλεψαν την πόλη των Κικόνων. Έστειλε τον βοριά, που σκέπασε γη και πέλαγο με σύννεφα βαριά και κατέβασε σκοτάδι απ' τον ουρανό. Χτυπούσε τα πλοία και τα 'γερνε πάνω στα κύματα. Οι ναύτες μάζεψαν τα πανιά να μην τα σκίσει ο άνεμος και, με όση δύναμη είχαν, βάλανε πλήρη κωπηλατώντας να φτάσουν σε κοντινή στεριά. Ποδίσανε και μείνανε εκεί δύο μερόνυχτα, μέχρι να πέσει ο βοριάς.

Την τρίτη μέρα το πρωί η θάλασσα γαλήνεψε. Σήκωσαν τα πανιά και ξεκίνησανε.

Το ταξίδι ήταν ήσυχο και πλησιάζανε στην πατρίδα, όταν ξαφνικά στο ακρωτήρι Μαλέας, έξω από τα Κύθηρα, ξανάπιασε κακοκαιρία.

Εννιά μέρες παραδέρνανε με αντίθετους ανέμους· τη δέκατη ο καιρός τους έριξε στη χώρα των Λωτοφάγων.

Κατάκοποι βγήκανε οι ναύτες στην παραλία, στρώσανε για φαΐ και φέρανε νερό από μια πηγή εκεί κοντά. Κι αφού φάγανε και ξεκουράστηκαν,

